

**Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy
z Biologii
dla uczniów gimnazjów
województwa śląskiego
w roku szkolnym 2012/2013**

KOD UCZNIWA

Etap: rejonowy

Data: 11.01.2013 r.

Czas pracy: 90 minut

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 11 stron i 22 zadań.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach zamkniętych podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zaznacz ją znakiem „x” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „x”.
7. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsca opatrzonego napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
9. Podczas rozwiązywania arkusza możesz korzystać z linijki.

liczba punktów możliwych do uzyskania: 60
liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego etapu: 50

WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	3	2	3	2	3	3	3	4	3	3	1	1	3	3	4	3	2	4	2	2	3	3	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																							

Podpisy przewodniczącego i członków komisji:

1. Przewodniczący -	7. Członek - .....
2. Członek -	8. Członek - .....
3. Członek -	9. Członek - .....
4. Członek -	10. Członek - .....
5. Członek -	11. Członek - .....
6. Członek -	12. Członek - .....

Zadanie 1. (3p.)

Do nazwy elementu w kolumnie A **dobierz** wyjaśnienie z kolumny B **dopisując** oznaczenia literowe do cyfr podanych poniżej.

KOLUMNA A

KOLUMNA B

1- gametofit	a- pokolenie płciowe
2- zarodnik	b- wynik zapłodnienia
3- sporofit	c- tu powstaje komórka jajowa
4- zarodnia	d- służy do rozmnażania bezpłciowego
5- zygota	e- powstaje na sporoficie
6- rodnia	f- pokolenie bezpłciowe
	g- tu powstaje gameta męska

1 - ..... 2 - ..... 3 - ..... 4 - ..... 5 - ..... 6 - .....

Zadanie 2. (2p.)

W świecie organizmów żywych wyróżniamy kilka królestw, do których zaliczamy organizmy o podobnych cechach, w związku z tym **uzupełnij poniższe zdania:**

Królestwo..... to zbiór organizmów samożywnych, ich komórki posiadają ścianę komórkową i jądro komórkowe.

Królestwo ..... to organizmy, których komórki posiadają jądro komórkowe i chitynową ścianę komórkową. W ich komórkach nie zachodzi fotosynteza.

Zadanie 3. (3p.)

Wszystkie wymienione przykłady zwierząt **przyporządkuj** do jednej z trzech podanych poniżej grup, stosując oznaczenia literowe:

A. pijawka lekarska	F. kleszcz
B. pąkle	G. trzmieł
C. homar	H. mątna
D. omulek	I. mysz morska
E. nereida	

stawonogi .....

mięczaki.....

pierścienice.....

Zadanie 4. (2p.)

Uzupełnij zdanie:

Kwasami nukleinowymi są ..... i .....

Zadanie 5.(3p.)

Do nazw kości człowieka w kolumnie A **dobierz** odpowiednie części szkieletu, w których one występują z kolumny B **dopisując** oznaczenia literowe do cyfr podanych poniżej.

KOLUMNA A

- 1- kość jarzmowa
- 2- kość promieniowa
- 3- kość potyliczna
- 4- kość kulszowa
- 5- mostek
- 6- kość strzałkowa

KOLUMNA B

- a- szkielet kończyny górnej
- b- szkielet kończyny dolnej
- c- szkielet klatki piersiowej
- d- szkielet obręczy miednicznej
- e- mózgoczaszka
- f- trzewiocraszka
- g- kręgosłup

1 - ..... 2 - ..... 3 - ..... 4 - ..... 5 - ..... 6 - .....

Zadanie 6. (3p.)

Uzupełnij tabelkę:

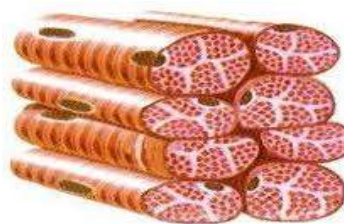
OZNACZENIE CYFROWE	PEŁNA NAZWA TKANKI MIĘŚNIOWEJ	ZALEŻNOŚĆ OD WOLI	ILOŚĆ JĄDER W JEDNEJ KOMÓRCE
1			
2			
3			

1

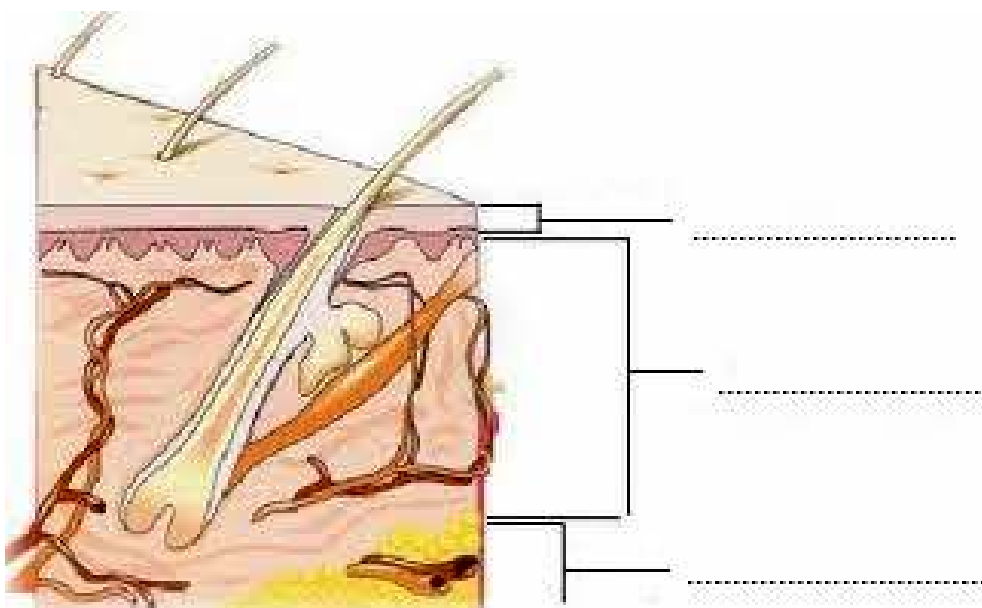
2

3

Zadanie 7. (3p.)

Podpisz warstwy w budowie skóry człowieka wskazane na rysunku.

Zadanie 8. (4p.)

Porównaj w poniższej tabeli wdech i wydech mając do wyboru podane pojęcia.

Pojęcia, które należy wykorzystać: skurcz, spłaszczenie, rozkurcz, zwiększa się, uwypuklenie, zmniejsza się **(podane pojęcia można użyć kilkakrotnie)**.

	WDECH	WYDECH
PRZEPONA		
MIĘŚNIE MIĘDZYŻEBROWE		
OBWÓD KLATKI PIERSIOWEJ		

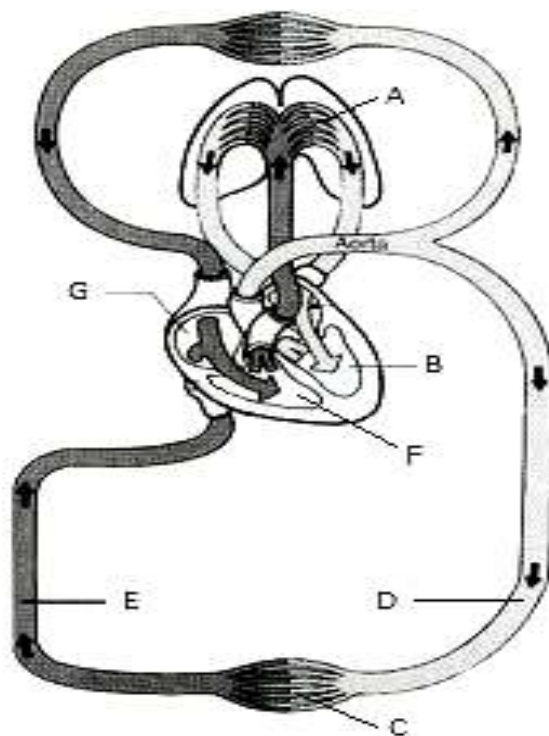
Zadanie 9.(3p.)

Obok zdań zawierających prawdziwe informacje **wpisz** literę **P**, a obok zawierających fałszywe informacje – literę **F**.

- 1- W trzustce są produkowane enzymy trawienne oraz hormony .....
- 2 – Wątroba wytwarza żółć, która magazynowana jest w trzustce.....
- 3 – Dwunastnica to początkowy odcinek jelita grubego.....
- 4 – W żołądku wytwarzany jest kwas solny i enzymy trawienne.....
- 5 – Ruchy perystaltyczne jelita cienkiego pozwalają na przesuwanie treści pokarmowej.....
- 6 – Siekacze i zęby trzonowe służą do rozcierania pokarmu.....

Zadanie 10. (3p.)

Na rysunku przedstawiono układ krwionośny człowieka . **Podpisz** zaznaczone literami elementy tego układu.

A-.....
B-.....
C-.....
D-.....

E-.....
F-.....
G-.....

Zadanie 11. (1p.)

Dokończ zdanie. **Grasica** jest:

- A) położona między żołądkiem a lewą nerką
- B) położona za mostkiem
- C) położona za żołądkiem
- D) położona między żołądkiem a wątrobą

Zadanie 12.(1p.)

Dokończ zdanie. Nadciśnienie tętnicze to:

- A) ciśnienie skurczowe powyżej 90 mm Hg
- B) ciśnienie rozkurczowe poniżej 70 mm Hg
- C) ciśnienie skurczowe stale powyżej 140 mm Hg
- D) ciśnienie skurczowe poniżej 90 mm Hg

Zadanie 13. (3p.)

Poniższe określenia **przyporządkuj** do odpowiednich elementów morfotycznych krwi człowieka stosując oznaczenia literowe.

- A) posiadają hemoglobinę
- B) odpowiadają za krzepnięcie krwi
- C) są najliczniejszymi elementami morfotycznymi krwi
- D) należą do nich limfocyty T i B
- E) mogą posiadać ziarnistości
- F) są fragmentami komórek
- G) odpowiadają za transport gazów oddechowych

erytrocyty - .....

leukocyty - .....

trombocyty - .....

Zadanie 14. (3p.)

Oceń czy podane zdania są prawdziwe czy fałszywe, **wpisując** znak X w odpowiedniej kolumnie.

	PRAWDA	FAŁSZ
1. Odporność swoista polega m. in. na produkcji przeciwciał przez limfocyty B.		
2. Przeciwciała to białka odpornościowe podawane w czasie szczepień.		
3. Odporność nieswoista to mechanizmy skierowane przeciwko konkretnym obcym cząsteczkom.		
4. Surowica odpornościowa zawiera przeciwciała i jest zaliczana do odporności swoistej sztucznej biernej.		

Zadanie 15. (4p.)

Wykreśl wyrazy tak, aby powstały zdania **prawdziwe**.

Tętnice/żyły to naczynia krwionośne, którymi krew wypływa z serca i płynie w stronę tkanek. Z tkanek krew wraca do serca naczyniami **posiadającymi/nie posiadającymi** zastawki(ek). **Żyły główne/płucne** prowadzą krew odtlenowaną do **prawego/lewego** przedsionka. **Tętnicą płucną/aortą** płynie krew **utlenowana/odtlenowana** w stronę płuc. **Żyły/tętnice** płucne prowadzą krew utlenowaną do lewego przedsionka. Z **lewej/prawej** komory krew wyprowadzana jest aortą w stronę tkanek.

Zadanie 16 (3p.)

Podkreśl zdania zawierające **prawdziwe** informacje dotyczące tylko układu wydalniczego.

- A) W kłębuszku nefronu następuje filtracja krwi
- B) W wyniku filtracji krwi powstaje mocz pierwotny
- C) Mocz pierwotny zawiera wyłącznie substancje zbędne
- D) Mocznik wydalany jest z moczem, potem i powietrzem wydychanym
- E) W kanalikach nerkowych zachodzi wchłanianie wody i niektórych substancji z powrotem do krwi
- F) Mocz pierwotny trafia do miedniczek nerkowych, a stamtąd do dróg wyprowadzających
- G) Defekacja to usuwanie z organizmu zbędnych produktów przemiany materii

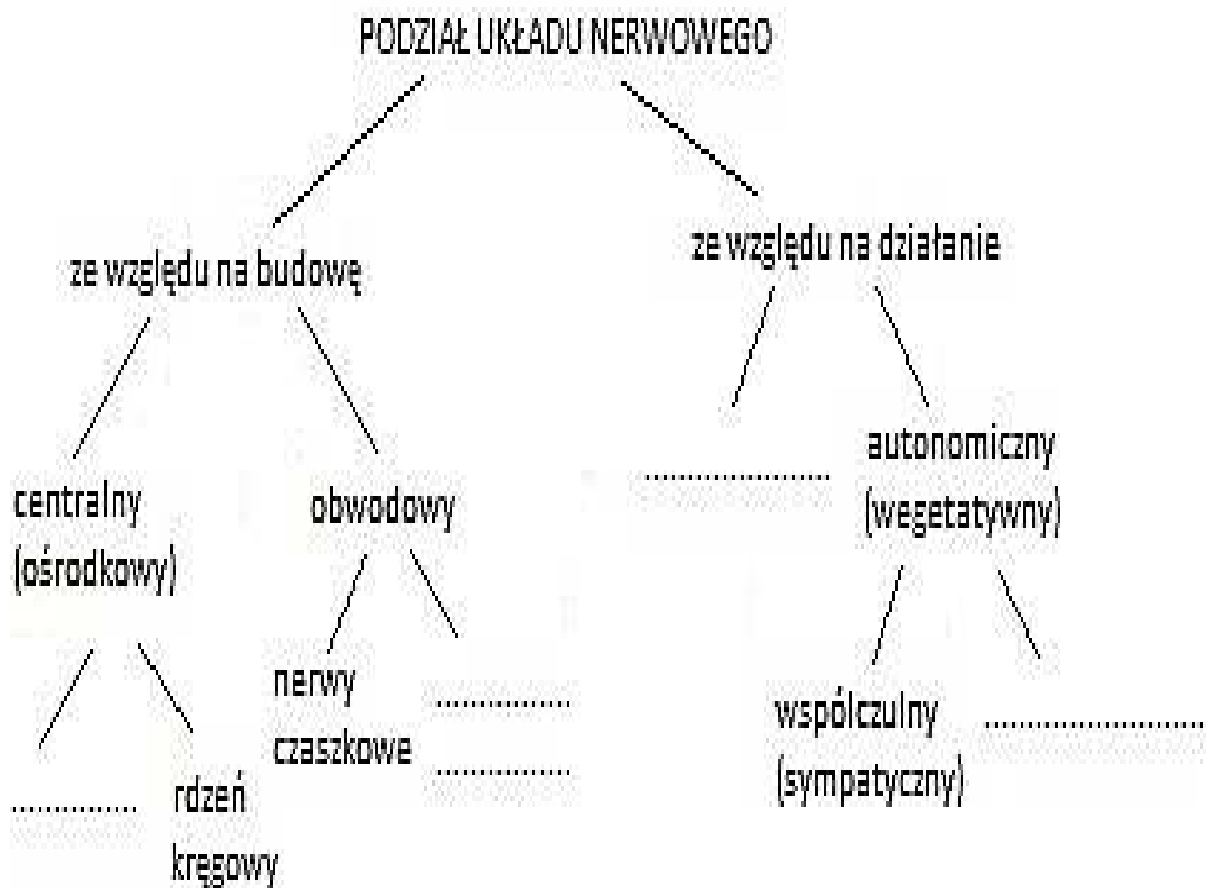
Zadanie 17 (2p.)

Dopisz nazwy odpowiednich hormonów do podanych opisów:

- 1- hormon produkowany w tarczycy; reguluje przemianę materii-.....
- 2- przyspiesza transport glukozy oraz jej magazynowanie w wątrobie-.....
- 3- odpowiada za rozwój męskich cech płciowych; produkowany w jądrach- .....
- 4- produkowany przez nadnercza; zwany jest hormonem walki i ucieczki- .....

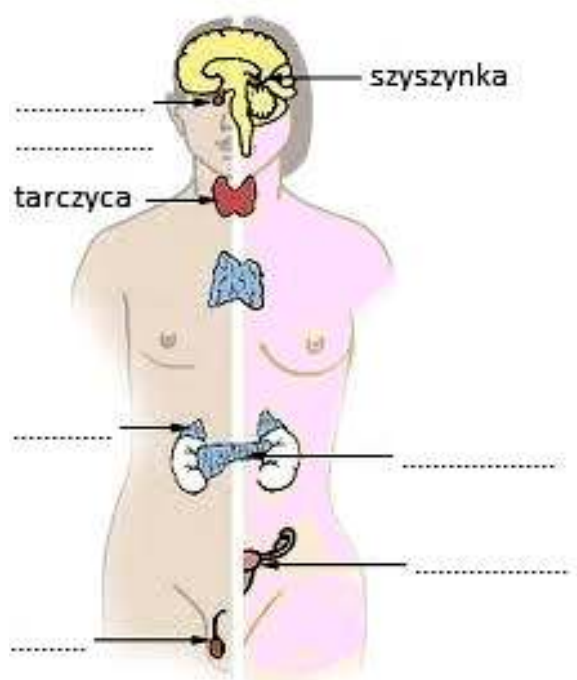
Zadanie 18 (4p.)

Uzupełnij schemat podziału układu nerwowego poprzez **dopisanie** brakujących nazw w wyznaczonych miejscach:

Zadanie 19 (2p.)

Na rysunku przedstawiono rozmieszczenie niektórych gruczołów dokrewnych człowieka .
Podpisz wyznaczone elementy.

Zadanie 20 (2p.)

Do nazw narządów układów rozrocznych człowieka w kolumnie A **dobierz** zachodzące w nich procesy z kolumny B **dopisując** oznaczenia literowe do cyfr podanych poniżej.

KOLUMNA A

- 1- jajowód
- 2- macica
- 3- prostata
- 4- najądrze

KOLUMNA B

- a- wytwarzanie plemników
- b- rozwój zarodka i płodu
- c- zapłodnienie
- d- produkcja substancji (okołoplemnikowych) wchodzących w skład spermy
- e- dojrzewanie plemników

1 - ..... 2 - ..... 3 - ..... 4 - .....

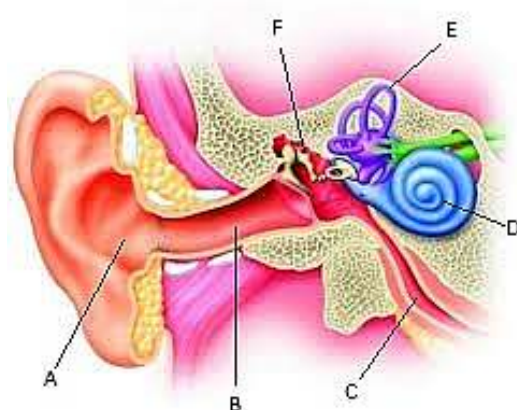
Zadanie 21 (3p.)

Uzupełnij zdania:

W przedniej części oka twardówka ma postać przezroczystej ....., która nie przeszkadza promieniom świetlnym wnikać w głąb oka. Otwór otoczony tęczówką, która reguluje jego średnicę to ..... . Ważnym elementem oka jest ....., która ma zdolność akomodacji. Wewnętrzna błona gałki ocznej to ....., na której znajdują się fotoreceptory. Są to ..... i ..... . Miejscem najostrzejszego widzenia jest .....

Zadanie 22 (3p.)

Przyporządkuj wyznaczone elementy ucha do odpowiedniej jego części dopisując oznaczenia literowe.

UCHO ZEWNĘTRZNE - .....

UCHO ŚRODKOWE - .....

UCHO WEWNĘTRZNE - .....

BRUDNOPIS